

Лукашевич Тетяна Сергіївна
студентка кафедри підприємництва та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ

ІННОВАЦІЙНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ СЕРВІСНІ СЛУЖБИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Для інноваційних процесів у сфері послуг важливою є взаємодія виробника і споживача послуги. Це питання є особливо актуальним для наукоємних бізнес-послуг, оскільки клієнт відіграє активну роль у процесі виробництва послуги, формуючи унікальну специфікацію кінцевого продукту у відповідності до власних специфічних потреб. Завдяки залученню споживачів до інноваційного процесу, як правило, значно покращується якість кінцевого продукту й поглиблюється індивідуалізація споживання. Такий підхід до аналізу інноваційних процесів у сфері послуг ще називають сервіс-домінуючою логікою (*S-D logic*), яка базується на спільному створенні вартості і двосторонніх зв'язках. У результаті ІСП створюють мережі гетерогенних агентів (споживачі, постачальники, партнери тощо), що формують колаборативні бізнес-моделі. Завдяки організаційним інноваціям та інтеграції знання й досвіду споживачів така логіка суттєво відрізняється від товар-домінуючої логіки асиміляції.

«Інтегративний» або синтетичний підхід. Передбачає певну конвергенцію між двома попередніми підходами і спрямований на створення єдиної теорії інновацій для аналізу інноваційних процесів у промисловості і сфері послуг. Ф. Галуж [2] і О. Вайнштейн пропонують адаптувати модель багатовимірного простору характеристик продукту К. Ланкастера до інновацій у промисловості і сфері послуг. Г. Голленштейн розглядає п'ять категорій фірм-інноваторів [3, с. 849–856]:

- 1) наукоємні високотехнологічні фірми з повною мережевою інтеграцією;
- 2) розробники, орієнтовані на ІКТ і мережеву інтеграцію;
- 3) орієнтовані на ринок інкрементальні інноватори зі слабкими зовнішніми зв'язками;
- 4) орієнтовані на витрати процесні інноватори із сильними зовнішніми зв'язками;
- 5) низько профільні інноватори з декількома зовнішніми зв'язками.

Дж. Сандбо [4] і Ф. Галуж доходять висновку, що моделі інновацій за класифікацією подібні моделям інноваційної активності компаній сфери послуг. Дослідження також указало на відсутність каналів дифузії

інновацій у багатьох сегментах сфери послуг, що може стримувати секторальне зростання ефективності виробництва послуг.

Таким чином, впродовж останніх десятиліть погляди на сферу послуг та ІСП значно еволюціонували. Помітнішим став відхід від низки міфів, що традиційно супроводжували виробництво послуг: про низьку капіталоємність, повільне зростання продуктивності, низьку якість праці, відсутність інноваційної активності тощо. Завдяки проведеному дослідженню можна виділити три основні підходи до ІСП: асиміляційний, демаркаційний і синтетичний. У межах синтетичного підходу найкраще розробленими є секторальна таксономія Міюззо-Соте і модель багатовимірного простору характеристик продукту Галуж-Вайнштейна, які доцільно використовувати при подальших дослідженнях ІСП.

Протягом 2015 року інноваційну діяльність в сфері послуг здійснювали 824 (7,3%) підприємства сфери послуг.

Задля виявлення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз розвитку інноваційного підприємництва в Україні виконано SWOT-аналіз, результати якого наведено в табл. 1.1.

Серед регіонів, в яких частка інноваційно активних підприємств була вищою за середню в Україні були: Миколаївська, Харківська, Кіровоградська, Івано-Франківська, Запорізька Херсонська, Сумська, Одеська, Львівська та Тернопільська області.

В розрізі видів економічної діяльності слід виокремити підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (47,5%); автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (38,2%); комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (37,5%); інших транспортних засобів (36,1%); коксу та продуктів нафтоперероблення (28,6%); електричного устаткування (28,2%). [1]

Серед видів економічної діяльності – підприємствами металургійного виробництва (56,3%); з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (11,5%); харчових продуктів (8,3%); машин і устаткування, не віднесених до іншого устаткування (5,4%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 13427,0 млн грн. (97,2% загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримало 11 підприємств, місцевих бюджетів – 15, загальний обсяг яких становив 589,8 млн грн. (0,7%); кошти вітчизняних інвесторів отримали 9 підприємств, іноземних – 6, загалом їхній обсяг становив 132,9 млн грн. (1,9%); кредитами скористалося 11 підприємств, обсяг яких становив 113,7 млн грн. (0,8%).

Протягом 2015 року промислові підприємства впровадили 3136 інноваційних видів продукції, з яких 548 – нових виключно для ринку, 2588 – нових лише для підприємства. Із загальної кількості впровадженої продукції 966 – нові види машин, устаткування, приладів, апаратів тощо [1].

Таблиця 1.1

Результати SWOT-аналізу розвитку інноваційного підприємництва

<p style="text-align: center;"><u>Сильні сторони</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – високий рівень наукового потенціалу держави та підготовка наукових кадрів з інноваційним потенціалом; – розвинута система вищої освіти; – створення елементів інноваційного менеджменту; – формування об'єктів інноваційної інфраструктури, яка відповідає сучасним умовам господарювання; – наявність успішної інноваційної діяльності та співпраці між наукою та бізнес-середовищем; – застосування інструментарію організаційної, технічної та фінансової підтримки розвитку публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері. 	<p style="text-align: center;"><u>Слабкі сторони</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – недостатній обсяг інвестування інноваційного розвитку держави; обмежені можливості зовнішнього фінансування (відсутність венчурних фондів); – відсутність методології розрахунку показників інноваційної діяльності; – низький рівень інноваційної культури підприємств.
<p style="text-align: center;"><u>Можливості</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток інноваційного бізнесу; високий рівень науково-дослідного та інноваційного потенціалу; – можливості розвитку інноваційного бізнесу шляхом доступу до різних програм фінансування; – розробка сучасної нормативно-правової основи інноваційної діяльності; – розвиток інноваційного підприємництва в Україні за рахунок фінансування ЄС. 	<p style="text-align: center;"><u>Ризики</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – фінансові та адміністративні чинники, які стримують розвиток інноваційного бізнесу; – недостатній обсяг ресурсів кредитування для більшості інноваційних компаній; – важкий підбір кваліфікованих фахівців для інноваційного бізнесу; – вчені не зацікавлені у відкритті власного бізнесу.

Найбільшу кількість інноваційних видів продукції впроваджено на підприємствах Тернопільської (27,2% загальної кількості впроваджених видів інноваційної продукції), Запорізької (12,7%), Львівської (8,0%), Харківської (6,6%) областей та м. Києва (14,4%). За видами економічної діяльності – на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (22,9%), паперу та паперових виробів (16,2%), харчових продуктів (11,3%), металургійного виробництва (5,5%).

Кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки та виробництва продукції) становила 1217, найбільше з яких впровадили підприємства Харківської (17,4%), Сумської (15,2%), Запорізької (9,4%), Дніпропетровської (6,3%)

областей та м. Києва (12,5%). За видами економічної діяльності — на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (25,3%), інших транспортних засобів (12,3%) та харчових продуктів (7,8%).

З метою здійснення нововведень 181 підприємство придбало 1131 нову технологію, з яких 66 — за межами України. Із загальної кількості технологій 439 придбано з устаткуванням, з яких:

43 — за межами України;

393 — як результат досліджень і розробок (12);

120 — за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей (8);

37 — за угодами на придбання технологій та ноу-хау (3);

129 — разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців.

У результаті інноваційної діяльності 9 підприємств створили нові технології, з яких 98 було передано іншим підприємствам, зокрема 20 — за межі України [1].

Література

1. Державна служба статистики України: Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2015 році: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm.

2. Djellal F. Patterns of innovation organization in service firms: postal survey results and theoretical models / F. Djellal, F. Gallouj // *Science and Public Policy*. — 2001. — Vol. 28. — P. 57–67.

3. Hollenstein H. Innovation modes in the Swiss service sector: a cluster analysis based on firm-level data / H. Hollenstein // *Research Policy*. — 2003. — Vol. 32. — P. 845–863.

4. Sundbo J. Management of innovation in services / J. Sundbo // *Service Industries Journal*. — 1997. — Vol. 17. — P. 432–455.